

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

23 ביולי 2007

329

ח' באב התשס"ז

עמוד

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 101) (קידום השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בשוק
העבודה), התשס"ז-2007 910

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 101) (קידום השתלבותם של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה), התשס"ז-2007

1. החלפת כותרת סימן א' בפרק ט'
בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995¹ (להלן – החוק העיקרי), בפרק ט', במקום כותרת סימן א' יבוא:

“סימן א’: הגדרות”;

2. בסעיף 195 לחוק העיקרי –

(1) לפני ההגדרה “הכנסה” יבוא:

“בעל ליקוי חמור” – מי שנקבעה לו, לפי הוראות סעיף 208, נכות רפואית בשיעור של 75% לפחות, או בשיעור של 40% לפחות בהתאם למבחנים המנויים בפרטים 33 או 91 שברשימת הליקויים כמשמעותה בתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח נכות) (קביעת אחוזי נכות רפואית, מינוי ועדות לעררים והוראות שונות), התשמ”ד-1984²;”;

(2) אחרי ההגדרה “הכנסה” יבוא:

“הכנסה מעבודה או ממשלח יד” – הכנסה חודשית, בפועל, לפי סעיף 2(1), (2) או (8) לפקודת מס הכנסה³;

“זכאי במשך תקופה ממושכת” – מי שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), בתקופה של 60 חודשים לפחות מתוך 84 החודשים שקדמו בתכוף ליום

ד ב ר י ה ס ב ר

(להלן – ועדת לרון) אשר בחנה, בין השאר, את נושא שילובם של אנשים עם מוגבלויות בשוק העבודה.

בראשית חודש מרס 2005 הגישה ועדת לרון את מסקנותיה המפורטות, וביום כ”ט בניסן התשס”ה (8 במאי 2005) אימצה ממשלת ישראל את המלצות הועדה, והטילה על המוסד לביטוח לאומי (להלן – המוסד), לעגון בחקיקה.

הצעת החוק מהווה עיגון בחקיקה של עיקרי המלצות ועדת לרון, בעניינים הנוגעים לתחום אחריותו של המוסד, וכן בעניינים הנוגעים להטבות הניתנות בידי רשויות אחרות אשר הזכאות להן תלויה בקביעת המוסד.

מטרתו של החוק המוצע היא, כאמור, להסיר או למתן את החסמים הקיימים היום בחוק בהקשר זה, באופן שיעודד השתלבותם בשוק העבודה של אנשים עם מוגבלויות. ליבת התיקון המוצע נוגעת ליצירת מנגנון חדש, אשר יבטיח כי נכה שכושרו להשתכר אבד או צומצם כאמור, ושיגדיל את הכנסתו מעבודה, תהא הכנסתו הכוללת (מעבודה ומקצבה גם יחד) גבוהה יותר, בכל מצב.

לעניין זה ראו הגרף דלהלן, המדגים את היחס בין המצב הקיים ובין המצב המוצע, לגבי נכה שיש לו זוג ושני ילדים –

כללי פרק ט' בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – החוק), קובע כללים ותנאים לזכאות לגמלאות לפי הפרק האמור, ובהן קצבת נכות, למי שמוגדר כ”נכה” לפי סעיף 195 לחוק. ככלל, קצבת הנכות משתלמת למי שאיבד את כושרו להשתכר מעבודה או ממשלח יד עקב ליקוי רפואי, או למי שבשל ליקוי כאמור צומצם כושרו להשתכר בשיעור של 50% לפחות.

מטבע הדברים, קיומה של הכנסת עבודה בידי מבוטח משליכה על זכאותו לקצבה. במצב החוקי הנוכחי, יתכן מצב שבו תוספת של שקלים בודדים להכנסת המבוטח, מובילה לשלילת זכאותו לקצבה (להלן – הכנסה שוללת), או להפחתה משמעותית בגובה הקצבה.

הניסיון מלמד כי קיומה של הכנסה שוללת כאמור, מהווה חסם בפני השתלבותם בשוק העבודה של אנשים עם מוגבלויות, וזאת בשל החשש מפני אובדן הזכאות לקצבה.

ביום ט”ז באדר התשס”ב (28 בפברואר 2002) חתמה ממשלת ישראל על הסכם עם מטה מאבק הנכים, שעסק, בין השאר, בסוגיה זו. במסגרת ההסכם, הקימה הממשלה ועדה ציבורית בראשות השופט בדימוס אפרים לרון ז”ל

¹ ס”ח התשנ”ה, עמ’ 207; התשס”ז, עמ’ 108.

² המועד ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ולקריאה שלישית, בהתאם למועד תחילתו של החוק. ³ ק”ת התשמ”ד, עמ’ 1377.

³ דיני מדינת ישראל 6, התשכ”א, עמ’ 120.

(3) בהגדרה "נכה" –

(א) ברישה, במקום "מתקיים בו אחד מאלה" יבוא "מתקיימים בו כל אלה";

(ב) פסקה (1) – תימחק;

(ג) בפסקה (2), במקום "כושרו" יבוא "אין לו כושר", במקום "וכן השתכרותו בפועל, צומצמו" יבוא "או שכושרו להשתכר כאמור צומצם" ואחרי "ב-50% או יותר" יבוא "(לא-יכושר או לצמצום הכושר כאמור ייקרא בחוק זה – אי-כושר להשתכר); לענין פרק זה יראו כנכה גם מי שהיה עובד קטין בתכוף לפני שנגרם לו אי-הכושר להשתכר";

(ד) אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) אין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד, או שהכנסתו כאמור אינה עולה על המפורט להלן, לפי העניין:

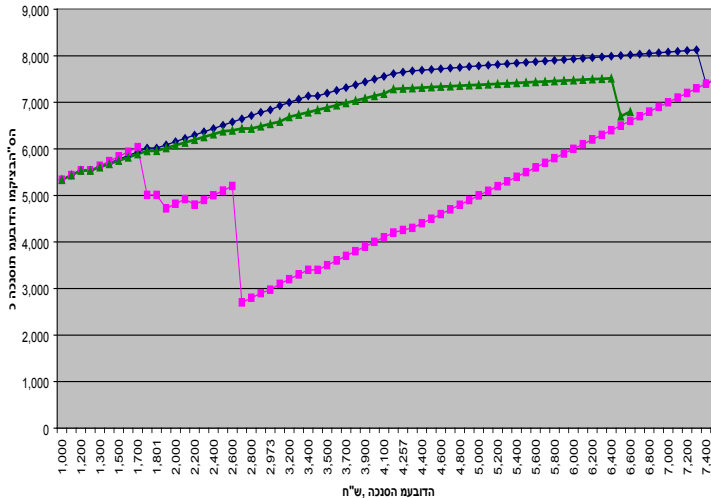
(א) לגבי זכאי במשך תקופה ממושכת או בעל ליקוי חמור – 60% מהשכר הממוצע;

(ב) לגבי מי שאינו זכאי במשך תקופה ממושכת ואינו בעל ליקוי חמור – 50% מהשכר הממוצע";

(ה) הסיפה החל במילים "הכל לפי כללים ומבחנים" – תימחק;

ד ב ר י ה ס ב ר

השוואה בין הצעת החוק ובין החוק הקיים; סך ההכנסות מעבודה ומקצבה לזוג ו-2 ילדים (לגבי הכנסה קובעת בשיעור של 75% מהשכר הממוצע)

מקצבה בתנאים משופרים (ולכן גם סך הכנסתם האפשרית יהא גבוה יותר בכל רמת השתכרות).

סעיף 2(4) גובה הקצבה המשתלמת בשל נכות, נקבע בהתאם לפגיעה שנגרמה לאדם בכושרו להשתכר או בכושרו לתפקד במשק הבית (לגבי עקרת בית).

סעיף 2(1) עד (3)

ההצעה מבחינה בין נכים "ותיקים" או "קשים" ובין שאר הנכים. לעניין זה נכה "ותיק" הוא מי ששולמה לו קצבת נכות במשך תקופה של 5 שנים לפחות, ונכה "קשה" הוא מי שסובל מליקוי רפואי בשיעור של 75% לפחות, או מליקוי רפואי נפשי/קוגניטיבי בשיעור של 40% לפחות. אלו המשתייכים לקבוצה הראשונה נהנים

(4) בהגדרה "עקרת בית נכה", בפסקה (3), הסיפה החל במילים "ובשל נישואיה בלבד" – תימחק.

3. תיקון סעיף 200 (א) לחוק העיקרי, במקום "שנקבעה לו" יבוא "שהכנסתו מעבודה או ממשלח יד אינה עולה על 17% מהשכר הממוצע, ושנקבעה לו", ובמקום "75% לפחות" יבוא "100%".

4. תיקון סעיף 200א לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (ב), המילה "גם" – תימחק ואחרי "לקצבה נוספת" יבוא "על הקצבה שלה הוא זכאי לפי הוראות סעיף 200 או 201, לפי הענין";

(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), נכה שהיה זכאי לקצבה חודשית נוספת לפי הוראות אותו סעיף קטן, וששלה הכנסתו מעבודה או ממשלח יד חדלה זכאותו לקצבה כאמור, יוסיף המוסד לשלם לו קצבה חודשית נוספת בתקופות ובשיעורים כמפורט להלן, לפי הענין:

(1) ב-12 החודשים הרצופים שלאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב);

(2) החל בחודש ה-13 ועד תום 24 החודשים הרצופים שלאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור של 66% מהשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב);

(3) החל בחודש ה-25 ועד תום 36 החודשים הרצופים שלאחר שחדלה זכאותו כאמור – בשיעור של 33% מהשיעור החל לגביו לפי הוראות סעיף קטן (ב)."

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 3 על פי החוק כנוסחו היום, מי שאבד כושרו להשתכר מחמת ליקוי רפואי, זכאי לקצבת נכות מלאה, לרבות תוספת בעד התלויים בו (להלן – תוספת תלויים), ובלבד שהכנסתו מעבודה או ממשלח יד אינה עולה על 25% מהשכר הממוצע. הכנסה העולה על השיעור האמור, מובילה להפחתה של תוספת התלויים.

בתיקון המוצע עתה פוחתת הקצבה לגבי מי שהכנסתו היא בשיעור של 17% מהשכר הממוצע, אך מנגנון ההפחתה הוא הדרגתי ומתון יותר, כאמור.

סעיף 4 שינוי דרגת אי-הכושר להשתכר בשל הכנסה מעבודה או ממשלח יד, כאמור לעיל, עשוי לגרום למעבר מהיר יותר בין רמות הקצבה השונות. משכך, מוצע לקבוע מנגנון ממתן המתייחס לקצבה חודשית נוספת, המשולמת לפי הוראות סעיף 200א לחוק (קצבה המיועדת לבעלי דרגת אי-הכושר להשתכר של 75% ומעלה בלבד) (להלן – קח"נ). כך, מי שחדלה זכאותו לקח"נ רק בשל כך שדרגת אי-הכושר שלו ירדה מ-75%, מחמת הכנסתו, הקח"נ שתשולם לו פוחתת בהדרגה במשך 3 שנים (זאת, כדי למנוע מצב שבו הכנסה של שקל אחד נוסף, גורמת לאובדן מידי של קצבה בשווי של 300 שקלים חדשים ויותר).

הוראות החוק בעניין זה מבחינות בין אישה נשואה, שאינה עובדת מחוץ למשק ביתה (המוגדרת "עקרת בית") ובין מי שלא נישאה (להלן – "משתכרת"). הואיל ועקרת בית אינה משתכרת ואינה עובדת אלא במשק ביתה, נקבעו לפי החוק כללים שונים, הבוחנים את הירידה ביכולתה של עקרת הבית לתפקד במשק ביתה, כאמור.

הכללים השונים חלים על כל אישה מעת שנישאה, אף אם טרם נישואיה היתה זכאית לקצבת נכות כמשתכרת.

ביום י"ח בשבט התשס"ז (6 בפברואר 2007) תוקנה בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 93), התשס"ז-2007 (פורסם בס"ח התשס"ז, עמ' 112) (להלן – תיקון מס' 93) ההגדרה "עקרת בית" שבסעיף 195 לחוק, תוך כוונה להחריג מתחולתה את כל מי שכבר שולמה לה קצבת נכות חודשית כמשתכרת, בתכוף לפני שנישאה. אלא שבאופן שבו נוסח תיקון מס' 93, נותרה קבוצה מסויימת שלגביה המצב המשפטי אינו ברור. הכוונה היא למי שנבדקה בעבר כמשתכרת, אך היא זכאית לגמלה גם כעקרת בית. מוצע לתקן את ההגדרה האמורה ולהבהיר כי גם במקרים כאלה תוסיף המבוטחת להיבדק ולהיות זכאית לגמלה באותו האופן ובאותם התנאים החלים על מי שנמצאה זכאית לגמלה כמשתכרת.

(1) האמור בו יסומן "(א)", ובו, במקום "שאינה עולה על 74%" יבוא "הפחותה מ-100%";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), לגבי נכה כאמור באותו סעיף קטן שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, תהא הקצבה החודשית בעד התלויים בו שהם תושבי ישראל, בסכום השווה לסכום תוספת התלויים כאמור בסעיף 200 (ג) ו-(ד)."

6. בסעיף 202 (ב) לחוק העיקרי, פסקאות (1) ו-(2) – יימחקו. תיקון סעיף 202

7. בסעיף 203 לחוק העיקרי, בפסקה (3), במקום "לעבודה" יבוא "להשתלב בעבודה". תיקון סעיף 203

8. בסעיף 209 לחוק העיקרי – תיקון סעיף 209

(1) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "בהתאם להוראות סעיף זה";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(א1) תובע שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, יקבע פקיד התביעות את דרגת אי-כושרו להשתכר בשיעור היחס שבין הקצבה המופחתת החלה לגביו ובין קצבה חודשית מלאה; לענין זה, "הקצבה המופחתת" – קצבה חודשית מלאה בניכוי הסכום המתקבל מסך המכפלות של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' שבחלק א' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב'.

ד ב ר י ה ס ב ר

(3) היתה לו הכנסה חודשית שלא לפי סעיף (1), (2) או (8) לפקודת מס הכנסה, תנוכה הכנסה זו מיתרת הקצבה."

הואיל והשתכרות בפועל משפיעה על גובה קצבת הנכות, אין עוד צורך במנגנון הקיים של הפחתת הכנסת עבודה מהקצבה – ומוצע לבטלו. ההוראה היחידה הנדרשת לעניין זה, היא ההוראה בפסקה (3) המתייחסת להכנסות שאינן מעבודה.

7 סעיף התיקון המוצע בסעיף 203 לחוק נועד להבהיר כי הזכות לשיקום מקצועי, הקבועה בו, מותנית בכך שהמבוטח נדרש להכשרה מקצועית שתאפשר חזרה לעבודתו הקודמת או השתלבות בה (דהיינו, גם מי שלא עבד בעבר יכול שיהא זכאי לשיקום מקצועי).

8 סעיף (1) עד (4) וחלק א' בלוח ח'1 המוצע בסעיף 11

במצב החוקי הקיים, השתכרות של מעל סכום מסויים (37.5% עד 150% מהשכר הממוצע) מוציאה את המבוטח מגדר ההגדרה "נכה". הכלל האמור יוצר עיוות קשה במצבים שבהם תוספת של שקלים בודדים בהכנסה מפחיתה או שוללת לחלוטין את הזכאות לקצבת הנכות.

5 סעיף לפי הוראות סעיף 201 לחוק, שענינו קצבה חלקית, נכה שנקבעה לגביו דרגת אי-כושר להשתכר שאינה מוכה אותו בקצבה חודשית מלאה לפי הוראות סעיף 200(א) לחוק, זכאי לקצבה חלקית בעדו ובעד התלויים בו שהם תושבי ישראל, באופן חלקי ויחסי לדרגת אי-הכושר להשתכר שנקבעה לגביו.

מוצע לתקן את הוראות סעיף 201 לחוק כך שנכה כאמור שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד יהא זכאי לקצבה חודשית בעד התלויים בו, בשיעורה המלא הקבוע בסעיף 200(ג) ו-(ד) לחוק.

6 סעיף 202 לחוק, שענינו ניכוי הכנסות מקצבה, קובע בסעיף קטן (ב) לאמור:

"(ב) עלתה קצבה של נכה על הקצבה הקובעת (לעודף זה ייקרא בחוק זה - יתרת הקצבה), ינהגו כך:

(1) כל הכנסה שהיתה לו לא תנוכה מסכום השווה לקצבה הקובעת;

(2) היתה לו הכנסה חודשית לפי סעיף (1), (2) או (8) לפקודת מס הכנסה בסכום העולה על 40% מהשכר הממוצע, ינוכו מיתרת הקצבה 60% מההכנסה העודפת;

(2א) על אף הוראות סעיף קטן (1א), סברו רופא מוסמך ופקיד שיקום שהמוסד הסמיכו לכהן, מטעמים שיירשמו, כי הכנסתו של תובע מעבודה או ממשלח יד פחותה מההכנסה המשקפת את מידת כושרו להשתכר, יקבע פקיד התביעות את דרגת אי-כושרו להשתכר באחד משיעורים אלה: 60%, 65%, 74% או 100%, ובלבד שאם דרגת אי-כושרו להשתכר עלתה על 74% תיקבע לו דרגת אי-כושר להשתכר בשיעור של 100%.

(3א) תובע שאין לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד, יקבע פקיד התביעות את דרגת אי-כושרו להשתכר באחד מהשיעורים הנקובים בסעיף קטן (2א), ובלבד שאם דרגת אי-כושרו להשתכר עלתה על 74% תיקבע לו דרגת אי-כושר להשתכר בשיעור של 100%;

(3) בסעיף קטן (ב), אחרי "בהחלטתו" יבוא "לעניין תובע שחלות לגביו הוראות סעיפים קטנים (2א) או (3א)" ובמקום "שהמוסד הסמיכו לכהן" יבוא "כאמור בסעיף קטן (2א)";

(4) בסעיף קטן (ג), אחרי "לתובע" יבוא "כאמור בסעיפים קטנים (2א) ו-(3א)" ובמקום "שאינה פחותה מ-75%" יבוא "בשיעור של 100%";

(5) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

"(ד) (1) על אף הוראות סעיפים קטנים (2א) ו-(3א), תובע שחדל להיות נכה בשל כך בלבד שהיתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד (בסעיף קטן זה – הכנסה שוללת), ובתוך תקופה שלא עלתה על 24 חודשים רצופים מהיום שבו החלה להשתלם לו ההכנסה השוללת פחתה הכנסתו כאמור מההכנסה הקבועה לגביו בפסקה (3) להגדרה "נכה" שבסעיף 195, יקבע פקיד תביעות את דרגת אי-כושרו להשתכר, מחדש, בשיעור שלא יפחת מהגבוה מבין שיעורים אלה:

(א) שיעור דרגת אי-הכושר להשתכר שנקבע לגביו לאחרונה לפני שהחלה להשתלם לו ההכנסה השוללת;

(ב) שיעור דרגת אי-הכושר להשתכר הגבוה ביותר שהיה לו במהלך 24 החודשים שקדמו בתכוף למועד קביעת הדרגה מחדש.

(2) קביעה מחדש של דרגת אי-כושר להשתכר, לפי פסקה (1), תיעשה בלא קבלת חוות דעת של רופא מומחה או פקיד שיקום כאמור בסעיפים קטנים (1א) ו-(ב)."

ד ב ר י ה ס ב ר

בהתאם לאמור, דרגת אי-הכושר להשתכר לגבי נכה שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד תיקבע לפי הכנסתו בפועל מעבודה או ממשלח יד, כך שכל אחוז אי-כושר, המבוטא במספר שלם, יהווה דרגת אי-כושר נפרדת, במידה שהכנסתו מבטאת את יכולת ההשתכרות האמיתית שלו.

לעניין זה, ניתנת למוסד סמכות לקבוע זכאות לקצבה בשיעורה המלא, אף ללא קבלת חוות דעת של פקיד שיקום, וזאת כדי להבטיח הליך יעיל ומהיר לגבי מי שהרופא המוסמך סבר כי אינו מסוגל להשתכר.

לפי התיקון המוצע, מי שיש לו הכנסת עבודה בסך של 2,000 שקלים חדשים, סך ההפחתה מהקצבה שתשלם לו, בשל הכנסתו כאמור, הוא כ-180 שקלים חדשים, שהם כ-10% מהקצבה המלאה. דרגת אי-הכושר להשתכר שתיקבע לגביו תהא, אם כן, בשיעור של 90%.

כך, הנכים המצויים במערכת חוששים להשתכר או להגדיל את היקף השתכרותם, פן יצאו ממעגל הזכאים.

אשר על כן, בבסיס ההצעה עומד העיקרון ולפיו הגדלת השתכרות מעבודה לא תשלול את הזכאות לקצבה, אלא תפחית את שיעורה בצורה מדורגת בהתאם לשיעורים הנקובים בלוח ח' המוצע (כך שסך הכנסותיו של מבוטח מעבודה ומקצבת נכות, יחד, יהיה תמיד גבוה יותר מאשר הקצבה המלאה, כאמור). לפי המוצע, הכנסת המבוטח מחולקת למדרגות בהתאם לשיעורים הנקובים בטור א' של לוח ח' המוצע, ולגבי כל מדרגה חל שיעור הפחתה אחר. כך, למשל, מבוטח ששכרו מעבודה הוא בשיעור של 25% מהשכר הממוצע, הרי שעל חלק שכרו שעד 17% מהשכר הממוצע לא חלה כל הפחתה, ואילו על החלק משכרו שמעל 17% מהשכר הממוצע ועד 25% מהשכר הממוצע, חלה הפחתה בשיעור של 20% (כלומר, כנגד כל 10 שקלים של הכנסת עבודה מופחתים שני שקלים מהקצבה).

"שמירת הזכאות 220א. (א) נכה שנקבעה לגביו דרגת אי־כושר להשתכר של 75%, והיה זכאי בשל דרגת אי־הכושר כאמור להטבה לפי כל דין (בסעיף זה – זכאי להטבה), לא תחדל זכאותו להטבה כאמור רק בשל כך שנקבעה לגביו, לפי הוראות סעיף 209 (א1), דרגת אי־כושר להשתכר הפחותה מ־75%, ובלבד שהוא זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1).

(ב) זכאי להטבה שחדלה להשתלם לו קצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), תוסיף להינתן לו ההטבה כאמור בסעיף קטן (א), במשך תקופה של 36 חודשים נוספים, אלא אם כן חדלה זכאותו להטבה כאמור לפי הוראות הדין שמכוחו ניתנה (בסעיף זה – תקופת הזכאות המיוחדת).

(ג) זכאי להטבה שמשתלמת לו קצבה לפי הוראות סימן ז', תוסיף להינתן לו ההטבה כאמור בסעיף קטן (א) גם לאחר תום תקופת הזכאות המיוחדת, בסכום שיחסו להטבה הוא כיחס שבין שיעור הקצבה כאמור החל לגביו לבין מאה, אלא אם כן חדלה זכאותו להטבה לפי הוראות הדין שמכוחו ניתנה."

הוספת סימן ז'

10. אחרי סימן ז' לחוק העיקרי יבוא:

"סימן ז': קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה

קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה 222ג. (א) בסימן זה, "מבוטח בעל ותק" – מבוטח, שהיה זכאי לקצבה חודשית כאמור בסעיף 199(1), במשך תקופה של 12 החודשים הרצופים שקדמו בתכוף לפני שזכאותו לקצבה כאמור חדלה בשל הכנסתו מעבודה או ממשלח יד.

(ב) מבוטח בעל ותק זכאי לקצבה חודשית לפי סימן זה, כל עוד יש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד.

ד ב ר י ה ס ב ר

לקצבת נכות, יינתנו ההטבות הנילוות במלואן לתקופה של 3 שנים נוספות, ולאחר מכן יינתנו באופן חלקי ויחסי לשיעור קצבת העידוד לעבודה (אם משולמת כזו לפי הוראות סימן ז' המוצע).

בהקשר זה יצויין כי החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה מיום כ"ב בתמוז התשס"ז (8 ביולי 2007), בעניין הצעת חוק זו, קובעת כי פרטי סעיף זה "ילובנו ויסוכמו בנפרד, בין דיוני הקריאה הראשונה, לקריאה השניה והשלישית בכנסת, תוך כוונה להימנע, ככל האפשר, מפגיעה בזכויות המוקנות לנכים במסגרת חוקים ודינים אחרים, והכל בהתאם להמלצות ועדת לרון".

סעיף 10 וחלק ב' בלוח ח' המוצע בסעיף 11

מוצע להוסיף סימן חדש בתוך הוראות פרק ט' בחוק, המסדיר את תנאי הזכאות לקצבה, למבוטח שכושרו להשתכר לא נפגע ברמה המוכה בקצבת נכות. כדי להבחין בין קצבה זו ובין קצבת הנכות, מוצע לכנותה קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה.

סעיף 5(8) כפי שצוין, אחד מהעקרונות העומדים בבסיס ההצעה הוא הסרת החסמים הקיימים היום בפני יציאה לעבודה של אנשים עם מוגבלות. אחד מהחסמים המוכרים למוסד, בהקשר זה, הוא החשש מפני מצב של אובדן עבודה ואובדן ההשתכרות הכרוכה בה, לאחר שכבר נפסק תשלום הקצבה. כדי למתן את החשש האמור, מוצע לאפשר למבוטח תקופת הסתגלות בת שנתיים לאחר שחדל להיחשב נכה בשל הכנסתו, שבמהלכה יוכל לשוב ולקבל את הקצבה ששולמה לו קודם שחדל להיות נכה כאמור, ובלבד שמתקיימים בו שאר תנאי הזכאות שאינם כרוכים בכושר ההשתכרות.

סעיף 9 במקרים רבים ניתנות הטבות נילוות שלא בידי המוסד, נכה שנקבעה לגביו לפי הוראות פרק ט' דרגת אי־כושר להשתכר של 75% ומעלה. כדי למנוע פגיעה במי שדרגת אי־כושרו להשתכר פחתה לפי הוראות הפרק האמור, מוצע לקבוע כי ההטבות הנילוות יינתנו כל עוד משתלמת לזכאי קצבת נכות, ללא תלות בדרגת אי־כושרו להשתכר. עוד מוצע, כי לאחר שחדלה הזכאות

(ג) הקצבה שתשולם למבוטח בעל ותק תהיה קצבה חודשית מלאה, בצירוף תוספת תלויים לפי סעיף 200(ג) ו-(ד) ובניכוי הסכום המתקבל מסך המכפלות של חלקי ההכנסה, הנקובים לגביו בטור א' שבחלק ב' של לוח ח'1, בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב'; ואולם לא תשולם קצבה לפי סימן זה, בשיעור או בסכום הנמוכים מהשיעורים או מהסכום כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לגבי מבוטח בעל ותק שהוא זכאי במשך תקופה ממושכת או בעל ליקוי חמור ושיש לו בן זוג ושני ילדים אשר משתלמת בעדם תוספת תלויים לפי סעיף 200(ג) ו-(ד) – 42% מקצבה חודשית מלאה;

(2) לגבי מבוטח בעל ותק, שאינו זכאי במשך תקופה ממושכת ואינו בעל ליקוי חמור ושיש לו בן זוג ושני ילדים כאמור בפסקה (1) – 48% מקצבה חודשית מלאה.

(3) לגבי כל מבוטח בעל ותק אחר – 200 שקלים חדשים.

(ד) הסכום האמור בסעיף קטן (ג) יעודכן במועדים ובשיעורי העדכון של הסכום הבסיסי.

11. אחרי לוח ח' לחוק העיקרי יבוא: הוספת לוח ח'1

”לוח ח'1”

(סעיפים 209 ו-222ג)

חלק א'

(סעיף 209)

שיעורי הניכוי מקצבה חודשית מלאה לנכה שיש לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד

לגבי נכה שהוא בעל ליקוי חמור או שהוא זכאי במשך תקופה ממושכת

טור ב'	טור א'
שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים	חלקי ההכנסה
0	חלק ההכנסה שעד 17% מהשכר הממוצע
20	חלק ההכנסה שמעל 17% ועד 25% מהשכר הממוצע
30	חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 48% מהשכר הממוצע
40	חלק ההכנסה שמעל 48% ועד 60% מהשכר הממוצע

ד ב ר י ה ס ב ר

גם כאן מוצע להבחין בשיעורי הקצבה בין זכאים ו”ותיקים” או ”קשים” מחד (הנהנים משיעור הפחתה נמוך יותר), לאלו שאינם כאלה. שיעורי הפחתה מהקצבה מחושבים בהתאם לשיעורים הנקובים בחלק ב' בלוח ח'1 המוצע, באותה דרך שבה מחושבים שיעורי הפחתה מקצבת נכות לפי סעיף 209 המוצע בסעיף 8 להצעת החוק, כמוסבר בדברי ההסבר לאותו סעיף.

ככלל, תשולם הקצבה לפי סימן זה רק למי שהיה זכאי לקצבת נכות במשך 12 חודשים לפחות – ובכך בא לידי ביטוי העיקרון של עידוד יציאתו לעבודה של מי שלא היה משולב בה מלכתחילה – להבדיל מאדם הסובל מליקוי רפואי שלא מנע ממנו לעבוד אשר לא יהיה זכאי לקצבת עידוד כאמור.

לגבי נכה שאינו בעל ליקוי חמור ושאינו זכאי במשך תקופה ממושכת

טור א'	טור ב'
חלקי ההכנסה	שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שעד 17% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 17% ועד 25% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 37% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 37% ועד 50% מהשכר הממוצע	50

חלק ב'

(סעיף 3222)

שיעורי הניכוי מקצבה חודשית מלאה למבוטח בעל ותק

לגבי מבוטח בעל ותק שהוא בעל ליקוי חמור או שהוא זכאי במשך תקופה ממושכת

טור א'	טור ב'
חלקי ההכנסה	שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שעד 17% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 17% ועד 25% מהשכר הממוצע	20
חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 48% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 48% ועד 60% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 60% מהשכר הממוצע	85

לגבי מבוטח בעל ותק שאינו בעל ליקוי חמור ושאינו זכאי במשך תקופה ממושכת

טור א'	טור ב'
חלקי ההכנסה	שיעור הניכוי מהקצבה, באחוזים
חלק ההכנסה שעד 17% מהשכר הממוצע	0
חלק ההכנסה שמעל 17% ועד 25% מהשכר הממוצע	30
חלק ההכנסה שמעל 25% ועד 37% מהשכר הממוצע	40
חלק ההכנסה שמעל 37% ועד 58% מהשכר הממוצע	50
חלק ההכנסה שמעל 58% מהשכר הממוצע	90.0

תיקון חוק הביטוח
הלאומי (תיקון
מס' 54)

12. בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 54), התשס"ב-2002⁴, בסעיף 12 –
(1) במקום כותרת השוליים יבוא "תחילה, תחולה והוראת מעבר";

ד ב ר י ה ס ב ר

– תיקון מס' 54) הוספה לחוק הוראת סעיף 200א, שעניינה תשלום קצבה חודשית נוספת לנכה הזכאי לקצבה חודשית מלאה לפי הוראות סעיף 200 לחוק.

במסגרת תיקון 54 הוחלף גם סעיף 251 לחוק, ונקבע כי מי שהיה זכאי לקצבת נכות בתכופ לפני הגיעו לגיל זקנה – תשלום לו קצבת הזקנה בשיעור קצבת הנכות שהשתלמה

עוד מוצע לקבוע, בהתאם להמלצות ועדת לרון, כי לא תשולם קצבה לפי סימן זה בשיעור הנופל מהשיעור הקבוע בו (בין 200 ל-800 שקלים חודשים לערך, בהתאם להרכב המשפחתי, ולפי הקבוצה שאליה משתייך המבוטח).

סעיף 12 בחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 54), התשס"ב – 2002 (פורסם בס"ח התשס"ב, עמ' 517) (להלן

⁴ ס"ח התשס"ב, עמ' 517.

(א) האמור בו יסומן כפסקה (1), ובה, אחרי "ביום י"ז בטבת התשס"ב (1 בינואר 2002)" יבוא "(בסעיף קטן זה – המועד הקובע)";

(ב) אחרי פסקה (1) יבוא:

"(2) על אף הוראות פסקה (1), מי שמלאו לו 65 שנים בגבר ו-60 שנים באשה (בפסקה זו – גיל קצבת הזקנה), לפני המועד הקובע, והתקיימו לגביו התנאים המפורטים להלן, תשולם לו גמלה נוספת לנכה, שתחושב בהתאם להוראות פסקה (3):

(א) היתה לו, בתכוף לפני שהגיע לגיל קצבת הזקנה, דרגת אי-כושר להשתכר של 75% לפחות;

(ב) לא משתלמת לו פנסיה.

(3) לצורך חישוב הגמלה הנוספת לנכה כאמור בפסקה (2) תיווסף לקצבת הנכות המשולמת למבוטח קצבה חודשית נוספת בשיעורים כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום ו' בטבת התשס"א (1 בינואר 2001) עד יום ז' בשבט התשס"א (31 בדצמבר 2001) – בשיעור הקבוע לגביו בסעיף 200א(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה (בסעיף קטן זה – השיעור המלא);

(ב) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום כ"ג בטבת התש"ס (1 בינואר 2000) עד יום כ"ד בשבט התש"ס (31 בדצמבר 2000) – בשיעור של 80% מהשיעור המלא;

(ג) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום י"ג בטבת התשנ"ט כ"ב בטבת (1 בינואר 1999) עד יום כ"ב בטבת התש"ס (31 בדצמבר 1999) – בשיעור של 60% מהשיעור המלא;

(ד) לגבי מי שהגיע לגיל קצבת הזקנה בתקופה שמיום י"ב בכסלו התשנ"ט (1 בינואר 1998) עד יום י"ב בטבת התשנ"ט (31 בדצמבר 1998) – בשיעור של 40% מהשיעור המלא.

(4) בסעיף קטן זה –

"גמלה נוספת לנכה" – כהגדרתה בסעיף 251(א) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 9 לחוק זה;

"פנסיה" – הכנסה חודשית, לרבות ההכנסות כמפורט להלן, ולמעט קצבת זקנה לנכה;

(א) הכנסה חודשית המתקבלת או המופקת מחוץ לישראל;

ד ב ר י ה ס ב ר

לשם היערכות לביצוע הוראות התיקון כאמור, נדרשים למוסד 6 חודשים, אך ניתן יהיה לשלם את הקצבה בהתאם להוראות התיקון גם בעד התקופה שקדמה למועד הגשת התביעה. לפיכך מוצע כי תחילת התיקון המוצע בתיקון מס' 54 תהא ב-1 בחודש שלאחר מועד פרסומו של החוק המוצע, אך לא תוגש תביעה לפני תום שישה חודשים מהמועד האמור (ר' לענין זה סעיף 14(ב) לחוק המוצע).

לו ערב הגיעו לגיל הזקנה. הוראות התיקון הוחלו רק על גמלה שהשתלמה בעד חודש מרס 2002 ואילך.

עתה מוצע כי מי שאינו זכאי לפנסיה מכל מקור שהוא, והגיע לגיל הזקנה באחת מ-4 השנים שקדמו לשנת 2002, שיעור קצבת הזקנה המחושב לגביו יגדל, ויחושב כאילו שולמה לו קצבה חודשית נוספת (או חלק ממנה – בהתאם להוראות החוק), ערב הגיעו לגיל הזקנה.

(ב) הכנסה חודשית המשתלמת בידי קופת גמל כהגדרתה בסעיף 180 לחוק העיקרי;

(ג) הכנסה חודשית המשתלמת בידי מבטח כהגדרתו בחוק שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.⁵

"קצבה חודשית נוספת" – כמשמעותה בסעיף 200א(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 3 לחוק זה.

תיקון פקודת מס הכנסה

13. בפקודת מס הכנסה, בסעיף 9(5) –

(1) בפסקת משנה (א) –

(א) בפסקת משנה (1), במקום הסיפה החל במילים "הכנסה עד" עד המילים "שקלים חדשים" יבוא "הכנסה עד לסכום של 279,108 שקלים חדשים";

(ב) בפסקת משנה (2), במקום הקטע החל במילים "הכנסה עד" עד המילים "שקלים חדשים" יבוא "הכנסה עד לסכום של 32,836 שקלים חדשים";

(2) בפסקת משנה (ב), במקום הרישה החל במילים "היתה ההכנסה" עד המילה "ואולם" יבוא "היתה ההכנסה מיגיעה אישית של עיוור או נכה כאמור נמוכה מ-32,836 שקלים חדשים או שלא היתה לו הכנסה כאמור, תהיה פטורה ממש גם הכנסתו שלא מיגיעה אישית, עד לסכום כולל של 32,836 שקלים חדשים; ואולם".

תחילה, תחילה והוראות מעבר

14. (א) תחילתו של פרק ט' לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה ביום* (בסעיף זה – יום התחילה).

(ב) (1) תחילתו של סעיף 12 לחוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 54), התשס"ב-2002 (בסעיף קטן זה – תיקון מס' 54), כנוסחו בסעיף 12 לחוק זה ב-1 בחודש שלאחר יום פרסומו של חוק זה (בסעיף קטן זה – המועד הקובע); ואולם לא תוגש תביעה לפי הוראות הסעיף האמור כנוסחו בחוק זה לפני תום שישה חודשים מהמועד הקובע.

ד ב ר י ה ס ב ר

כוללת בתחום הטיפול באדם הנכה במסגרת המוסד ומחוצה לו.

הואיל וישנם כיום מקבלי קצבת נכות שעלולים להיפגע בשל הוראות התיקון המוצע, מוצע לקבוע כי נכה שהיתה לו ערב יום תחילתו של התיקון המוצע הכנסה מעבודה או ממשלח יד והיה זכאי לקצבת נכות לפי הוראות החוק כנוסחן ערב המועד האמור (להלן – הדין הקודם), בידו הברירה לבחור אם יחולו עליו לענין הקצבה כאמור הוראות החוק המוצע או הוראות הדין הקודם. מדובר, בהקשר זה, במי שמשכרים הכנסה שאינה נלקחת כיום בחשבון בחישוב הקצבה (הכנסה שבין 17% ל-25% מהשכר הממוצע), וכן במי שהכנסותיו מעבודה לא יאפשרו לו להיות מוכר כ"נכה" בשיטה המוצעת עתה – השתכרות שבין 50% או 60% מהשכר הממוצע (לפי מידת הנכות ומשך הזכאות לקצבה) לבין 150% מהשכר הממוצע.

סעיף 13 בהתאם להמלצות ועדת לרון, סכום ההכנסה הפטור מתשלום מס הכנסה לגבי נכה הוא גבוה ובלתי מוצדק, ולפיכך המליצה הוועדה להעמיד את גובה סכום ההכנסה של נכה, הפטור ממש בהתאם לתנאים הקבועים בסעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה, על 279,108 שקלים חדשים בשנה, במקום סכום של כ-500,000 שקלים חדשים בשנה, למי שנקבעה נכותו לתקופה של 365 ימים או יותר. בהתאמה, מוצע להפחית גם את סכום ההכנסה הפטור למי שנקבעה נכותו לתקופה שבין 185 ימים לבין 364 ימים, מסך של כ-60,000 שקלים חדשים לסך של 32,836 שקלים חדשים.

עוד מוצע לקבוע כי התיקון המוצע יחול לגבי הכנסה כאמור בסעיף 9(5) המופקת בשנת המס 2008 ואילך.

סעיף 14 מוצע לקבוע כי תחילתו של פרק ט' לחוק כנוסחו המוצע, תהיה במועד שייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ולקריאה שלישית בכנסת, אשר יאפשר היערכות לביצוע ההוראות המוצעות, המהוות רפורמה

⁵ ס"ח התשמ"א, עמ' 208.

* המועד ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ולקריאה שלישית.

- (2) לא תשולם גמלה נוספת לנכה לפי הוראות סעיף 12 לתיקון מס' 54, כנוסחו בסעיף 12 לחוק זה, בעד תקופה שקדמה למועד הקובע.
- (ב) נכה שהיתה לו ערב יום התחילה הכנסה מעבודה או ממשלח יד ונקבעה לגביו דרגת אי־כושר להשתכר לפי הוראות החוק העיקרי כנוסחן ערב יום התחילה, יחולו לגביו הוראות סעיפים 195, 200(א), 200א, 201, 202, 203 ו־209 כנוסחם ערב יום התחילה או הוראות הסעיפים האמורים כנוסחם לפי חוק זה, לפי בחירתו.
- (ג) נכה שהיתה לו ערב יום התחילה הכנסה מעבודה או ממשלח יד, כהגדרתה בסעיף 195 לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, ונקבעה לגביו דרגת אי־כושר להשתכר לפי הוראות פרק ט' לחוק העיקרי כנוסחו ערב יום התחילה (בסעיף קטן זה – הדין הקודם). יחולו לגביו, לענין זכאותו לגמלאות לפי פרק ט' לחוק העיקרי, הוראות הדין הקודם או הוראות הפרק האמור כנוסחו לפי חוק זה, לפי בחירתו.
- (ד) סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה, כנוסחו בסעיף 13 לחוק זה, יחול לגבי הכנסה כאמור בו שהופקה בשנת המס 2008 ואילך.